

Jog & Fegyver

Korábbi számainkban gyakorlatilag ismertetésre kerültek a közismertebb szervezetek szolgálati lőfegyverrel rendelkező tagjainak a lőfegyver használatával kapcsolatos jogai és kötelezettségei. Jelen számunkban a fegyveres biztonsági őrök, a természetvédelmi és mezei őrök, hegyőrök lőfegyverhasználatáról ejtünk pár elemző szót.

A fegyveres biztonsági őrsegről a természetvédelmi és mezei őrszolgálatról az 1997. évi CLIX. tv. rendelkezik. Ezen túlmenően a fegyveres biztonsági őrség (a továbbiakban FBŐ) működési és szolgálati szabályzatát a 27/1998 (VI. 10.) BM rendelet tartalmazza, míg a mezőőrök és hegyőrök szolgálati viszonyáról a 29/1998 (IV. 30.) FM rendelet intézkedik. A FBŐ nem tévesztendő össze a vállalkozás keretén belül végzett személy és vagyonvédelmi tevékenységgel, mert míg ez utóbbi szükségességét a piaci körülmények szabályozzák, addig az FBŐ állami szervezet, melyet az állam működése, illetőleg a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos létesítmények és tevékenységek, valamint pótolhatatlan értéket képviselő nemzeti javak védelme, a védett természeti értékek és területek megóvása érdekében hoztak létre. Azt, hogy mit kell FBŐ-vel védeni, a BM határozza meg, és az adott tevékenységet végző állami szervnek jogszabályból fakadó kötelessége, hogy a BM rendelkezése alapján a meghatározott védelem ellátása érdekében megszervezze a fegyveres őrzést.

A tv. 10. §. (1) bek. szerint a fegyveres biztonsági őr szolgálatának jogszerű teljesítése során jogosult és köteles:

- a) A biztonságot sértő vagy veszélyeztető személyt tevékenysége abbahagyására felszólítani és igazoltatni.
- b) Az intézkedésének tettelesen ellenszegülő személyt a rendőrség megérkezéséig visszatartani, tőle a támadásra és testi sértésre alkalmas eszközöket elvenni, ennek érdekében ruházatát, csomagjait átvizsgálni.

A fegyveres biztonsági őr a biztonságot veszélyeztető tevékenység megszakítása érdekében az azt elkövető személlyel szemben az arányosság követelményének betartásával:

- a) testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést, illetve pórázon vagy anélkül, szájkosárral ellátott szolgálati kutyát,
- b) a visszatartott személy szökésének megakadályozására bilincset,
- c) a támadás megakadályozására vagy ellenszegülés megtörésére vegyi vagy elektromos sokkoló eszközt, rendőrbotot, illetve pórázon vezetett szájkosár nélküli kutyát,
- d) az állam működése vagy a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos tevékenység, létesítmény, szállítmány ellen fegyveresen vagy felfegyverkezve intézett támadás elhárítására szájkosár és póráz nélküli szolgálati kutyát vagy lőfegyvert alkalmazhat, illetve használhat.

Ez egy nagyon fontos meghatározás. Mint az eddigiekben láttuk, a lőfegyver-használati kötelezettség kizárólag a Magyar Honvédség szabályzatában szerepelt. Minden más szervezet esetében csak lőfegyver-használati jogosultság van. Figyelemmel arra, hogy a FBŐ olyan létesítményeket őriz, melynek megvédése az egész lakosság számára létfontosságú, a lőfegyverhasználatot nem lehet csupán jogként értelmezni, ahol a lőfegyver használójának szabad belátásán múlik, hogy a jogszabály adta keretek között él-e ezen jogával. Az adott védelmi feladat ellátása során kötelességgé kell tenni a támadó elleni lőfegyverhasználatot. *(Pl. egy nagyváros vízellátó rendszere elleni támadás esetén már nem arról van szó, mint egy pénzszállító gépkocsi esetében, ahol akkor sem történik különösebb tragédia, ha az őr a felszólításnak engedelmeskedve az őrizetére bízott pénzt átadja. A vízellátó rendszert a támadó élete árán is meg kell védeni, de ez nem jog, hanem kötelesség.)*

A lőfegyver használatát a következő sorrendben meg kell előznie.

- a) felhívásnak, hogy a felhívott a biztonsági őr felszólításának engedelmeskedjék,
- b) más kényszerítőeszköz alkalmazásának,
- c) figyelmeztetésnek, hogy lőfegyverhasználat következik,
- d) figyelmeztető lövésnek.

A megelőző intézkedések részben vagy teljesen mellőzhetők, ha az eset összes körülményei folytán a megelőző intézkedésekre már nincs idő, és a késedelem következtében a támadás a védett létesítményt, értéket vagy tevékenységet közvetlenül veszélyeztetheti. Lőfegyverhasználatnak csak a szándékosan személyre leadott lövés minősül. Nem minősül

lőfegyverhasználatnak a véletlenül bekövetkezett, az állatra, a tárgyra leadott lövés vagy a figyelmeztető lövés.

Ha csak ez utóbbi két mondatot írom le, már akkor is - minden magyarázat nélkül - tudta volna az olvasó - a korábbi cikkek alapján -, hogy itt bizony valamilyen állami fegyveres szervezetről értekezünk, mert csak ott tipikus - szemben a polgári használatú lőfegyvertartókkal -, hogy nem minden leadott lövés minősül lőfegyverhasználatnak. A fegyveres biztonsági őr lőfegyverhasználatának és az e törvényben meghatározott intézkedések jogszerűségét az őrség működési helye szerint illetékes rendőrkapitányság vizsgálja ki az államigazgatási eljárás általános szabályai szerint.

Az őr csak a szolgálatban és kiképzés során jogosult szolgálati lőfegyverét magánál tartani. A szolgálati lőfegyverhez külön lőfegyvertartási engedély nem kell. A szolgálati lőfegyver az őr felszerelésének legfontosabb tárgya, melynek gondos karbantartása és megőrzése elsőrendű feladata. Ez egy tipikus magyar szabályozás: „*tisztítsd meg, és jól zárd el*”. Gyanítom, hogy valahonnan a hadseregből szivároghatott be ez kitétel a szabályzatba. Én elsőrendűnek azért azt értékelném, ha szolgálati lőfegyver tartására jogosult mesteri kezelője lenne fegyverének, annyit gyakorolna vele, hogy két évente cserélni kelljen a fegyvert, mert már kikopott a csöve. Az őr szolgálati lőfegyverét szolgálaton kívül nem viselheti, azt lakására nem viheti.

Tilos a szolgálati lőfegyvert nem szolgálati célra felhasználni, írja a hivatkozott BM rendelet 37. §. (5) bek., holott a tv 6. §. (3) bek. még úgy rendelkezik, hogy: A fegyveres biztonsági őrség lőfegyvere és löszere csak szolgálati és kiképzési tevékenységhez használható. Úgy látszik, a kiképzési tevékenység a BM rendelet elkészítéséig már valahol útközben elkallódott. Ámbár ahol a karbantartás és a megőrzés fontossága az elsőrendű, ott ezen nem is kell csodálkozni. A lőfegyverhasználat csak arra a személyre irányulhat, akivel szemben a törvényben leírt feltételek fennállnak. A lőfegyverhasználat saját elhatározásból vagy utasításra történhet. Az őrparancsnokkal fenntartott folyamatos személyes vagy rádiókapcsolat esetén csak utasításra használható lőfegyver.

Ha a lőfegyverhasználat feltételei fennállnak, akkor nincs idő telefonálgatni vagy rádiózni. Ha erre mégis van idő, akkor talán nem is biztos, hogy jogszerű lesz az a lőfegyverhasználat. Ezzel együtt azért kérdéses, hogy egy helyszíntől távol levő parancsnok miféle látnoki képességek birtokában lehet, hogy hírközlő eszköz útján dönteni tudjon a fegyverhasználat szükségességéről.

A lövést lehetőleg lábra, ha pedig a támadó kezében a támadásra távolból is felhasználható eszköz van, kézre kell irányítani. A lőfegyverhasználat további alkalmazásának nincs helye,

ha az a célját elérte. A kézre, lábra leadott lövések gyakorlati értelméről, illetve értelmetlenségéről korábban már írtam, így arra most nem térek ki. Személyre szándékosan leadott lövés akkor is lőfegyverhasználatnak minősül, ha az nem okoz sérülést. A figyelmeztető lövést általában függőleges irányba a légtérbe kell leadni. Ha ez nem biztonságos, a lövés irányát úgy kell megválasztani, számolva a becsapódást esetlegesen követő gurulattal is, hogy a lövedék életet, testi épséget ne veszélyeztessen, és lehetőleg ne okozzon anyagi kárt. Tv. 10. § „Külön törvényben (a természetvédelemről szóló 1996. évi LIII. tv.) meghatározottak szerint a nemzeti park vagy természetvédelmi igazgatóság szervezetében természetvédelmi őrszolgálat működik, melynek tagja az e törvényben és más jogszabályban meghatározott feladatokat ellátó, intézkedésre jogosult hivatalos személy.”

A természetvédelmi őr szolgálati maroklőfegyver tartására jogosult, melyet egyenruhás szolgálatban nyíltan viselhet. Intézkedéseire a FBŐ-re vonatkozó szabályok az irányadók - írja a tv. 13. §-a, de további, a lőfegyver használatára vonatkozó szabályozást nem említ. Még szükségesebb a tv. 16. §-a, amikor a mezei őrszolgálatról csupán annyit határoz meg, hogy: települések önkormányzatai a közigazgatási területekhez tartozó termőföldek - ide nem értve az erdőt, a halastavat, a védett természeti területet és értéket - megőrzéséről mezei őrszolgálat létesítésével gondoskodhatnak.

A tv. 20. §. szerint: „A mezőőr a termőföldek őrzését, valamint a termőföldön levő, illetve ahhoz tartozó termények és termékek, felszerelések, eszközök, haszonállatok, továbbá mezőgazdasági építmények, földmérési jelek vagyoni védelmét ellátó személy.”

A hegyközségek által létesített hegyőrségre és hegyőrre a mezei őrszolgálatra és a mezőőrre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

Az FM rendelet már meghatározza a lőfegyver használatát is az alábbiak szerint:

A mezőőr a sörétes vadászlőfegyverét

- a) kártevők riasztására,
- b) veszett állat irtására,
- c) vaktölténnyel vadriasztásra, valamint kóbor macska és póráz nélküli kóbor kutya elpusztítása céljából használhatja.

A fentiekből egyértelmű, hogy a mezőőr és a hegyőr a lőfegyverét személy ellen nem használhatja, kivéve azon esetet, ha a jogos védelem feltételei fennállnak, mert akkor az általános szabályok az irányadók, függetlenül attól, hogy erről a jogszabály nem rendelkezik. Ugyanakkor azért a kóbor macskát és kutyát nem vaktölténnyel kellene löni. Valahogy ez a c)

pont nem sikerült túl szerencsésre. A fentiekből levonható az a következtetés, hogy jelenleg annyi intézkedésre jogosult hivatalos személy van, aki szolgálata ellátása során nyíltan viselhet fegyvert - pedig még egy szó sem esett a halászati és vadőrökről, hivatásos vadászokról, valamint a vállalkozás keretén belül fegyveres vagyonvédelmet ellátókról -, hogy talán azt kelljen hinnünk, hogy nyugodtan alhatunk. Erről azonban szó sincs. Egyetlen fegyveres szervezetre vonatkozó jogszabály sem írja elő a szervezet tagjainak, hogy az állampolgárt védje meg.

Az állami fegyveres védi önmagát, az objektumot, az államhatárt és a zárjegyet, az erőművet és a cigányrécét, a rabot (attól, hogy megszökjön), meg persze az állam titkait és vezetőit, de soha senkinek nem tették a kötelességévé, hogy az állampolgárt védje meg. Ez a feladat, úgy látszik, végérvényesen ránk, polgárokra marad. Remélem, ezt belátják azok is, akik a lőfegyvertartásról szóló új törvényt előterjesztik és megszavazzák, valamint azok is, akik a szavazásra jogosultakat megválasztották. El fog dőlni, hogy jól választottunk-e. Következő számunkban - terveink szerint - ismételten olvasói levelekre válaszolok.

Dr. Bokros Gábor
ügyvéd